

V. АНАЛИЗА ЕФЕКТА

1. Који проблем се решава законом?

Опемењивање биља, односно стварање нових биљних сорти је рад који захтева велико знање и труд, као и значајна улагања у земљиште, специјалну опрему и обучене људе који раде на стварању нових биљних сорти. Ово је дуготрајан процес који траје десет и више година и не доноси увек резултате. Чести су случајеви да нове сорте, које у појединим битним особинама показују значајно побољшање, не заживе, односно не користе се из различитих разлога у производњи. На тај начин не враћају се ни основна улагања за стварање сорте опемењивачу, што доноси додатан ризик овом послу. Са друге стране, репродукциони материјал сорте, једном стављене у промет, бива лако комерцијално умножаван и сорта економски искоришћена од стране других лица. Опемењивач је на тај начин лишен могућности да оствари добит на свом улагању.

Овај проблем се може решити увођењем система заштите биљних сорти, односно заштите права опемењивача, којим се подржава и подстиче активност на стварању нових биљних сорти.

С обзиром да закон регулише права опемењивача, подстиче се инвестирање у опемењивање и брига о интересима опемењивача у Србији. Систем заштите права опемењивача такође омогућава Србији приступ страним новоствореним сортама (првенствено се односи на врсте које се вегетативно размножавају - воће, винова лоза и украсно биље) које опемењивачи-носиоци опемењивачког права не желе да уведу у производњу у Србији без могућности заштите својих опемењивачких права заснованих на закону. Резултат овога је да се пољопривредним произвођачима омогућава приступ великом броју нових заштићених биљних сорти, што доводи до повећања прихода од производње.

2. Који циљеви треба да се постигну доношењем закона?

Циљеви који треба да се постигну доношењем Закона су:

- заштита права опемењивача биљних сорти,
- подстицање домаћих опемењивача на стварање нових бољих сорти,
- стварање услова за безбедно пласирање на домаћем тржишту страних заштићених сорти,

- доступност бољих домаћих и страних сорти пољопривредном произвођачу у циљу повећања обима и квалитета пољопривредне производње.

3. Да ли су разматране друге могућности за решавање проблема?

Заштита интелектуалне својине у области нових биљних сорти у свету је опште призната од усвајања Конвенције 1961. године када је основана Међународна организација за заштиту нових биљних сорти - UPOV. Конвенција је ревидирана 1972, 1978. и 1991. године. Конвенција из 1991. ступила је на снагу 1998. године. Нацрт Закона о заштити права оплемењивача биљних сорти је усклађен са овом Конвенцијом.

Доношењем овог закона исправиће се суштински недостаци у старом Закону о заштити сорти пољопривредног и шумског биља, из 2000. године. Стари закон има суштинске недостатке у погледу дефинисања права и обавеза носиоца права оплемењивача, који нису били у потпуности усклађени са Конвенцијом из 1991. године.

Такође, регулисање заштите права оплемењивача биљних сорти не може бити уређено Законом о патентима („Службени лист СЦГ”, бр. 32/04 и 35/04 и „Службени гласник РС”, број 115/06) који се примењује у Републици Србији, јер се у њему изричито наводи да сорта није предмет заштите у складу са Законом о патентима, већ је то предвиђено да регулише посебан закон, односно Закон о заштити права оплемењивача биљних сорти.

4. Зашто је доношење закона најбоље решење датог проблема?

Доношење Закона је најбоље решење јер уводи и регулише систем заштите права оплемењивача, као облик интелектуалне својине, што ће се позитивно одразити на целокупну биљну и прерађивачку производњу. Такође, закон ће омогућити заштиту права оплемењивача у складу са међународним нормама што је предуслов за слободну размену репродукционог материјала, као и производа насталих употребом заштићених сорти између Србије и осталих чланица UPOV-а.

5. На кога ће и како утицати решења предложена у закону?

Решења предложена у нацрту Закона ће се одразити на:

- пољопривредне произвођаче, јер ће се доношењем Закона омогућити приступ великом броју заштићених сорти, које су сада недоступне, а које се одликују бољим производно-технолошким својствима, већим приносима, отпорностима на болести и штеточине. Овим би се повећала конкурентост домаћих производа на светском тржишту, као и остварени приходи произвођача, а тиме и бруто национални доходак, уз повећање економичности производње и уз истовремено смањење потреба за земљиштем и другим улагањима;

- оплемењиваче, односно носиоце права оплемењивача за развој нових сорти у Србији, јер регулисање заштите права оплемењивача даје подстрек стварању нових бољих сорти. Интерес државе је да подстиче оплемењиваче на интелектуално стваралаштво у области стварања нових бољих сорти. Такође, потребно је нагласити да за коришћење заштићене сорте у некомерцијалне и научно-истраживачке сврхе, укључујући употребу за оплемењивање нових сорти, није неопходно овлашћење од стране носиоца оплемењивачког права. Уласком

наше земље у UPOV омогућава се домаћим оплемењивачима да заштите своја права и у другим државама под истим условима, али и страним оплемењивачима да заштите своја оплемењивачка права у нашој земљи под истим условима;

- државу у целини у смислу регулисања питања заштите интелектуалне својине у свим сферама, што је један од предуслова да би Република Србија приступила Светској трговинској организацији (СТО), UPOV-у и ЕУ. Заштита права оплемењивача у складу са UPOV Конвенцијом је у потпуности у складу и са захтевима Светске трговинске организације.

6. Који су трошкови које ће примена закона изазвати грађанима и привреди, посебно малим и средњим предузећима?

Уколико Србија постане члан UPOV-а имаће обавезу да на годишњем нивоу за чланарину у UPOV издваја 0,2 јединице (2005. године јединица је имала вредност од 50.000 швајцарских франака).

Реализација овог закона неће изазвати додатне трошкове у буџету Републике Србије јер трошкове спровођења закона, односно поступка заштите права оплемењивача сноси подносилац захтева за заштиту права оплемењивача.

7. Да ли позитивни ефекти закона оправдавају трошкове његове примене?

Позитивни ефекти примене закона се огледају у подстицању стварања нових домаћих биљних сорти и шире употребе страних квалитетних сорти, чиме се доприноси унапређењу биљне производње, што се позитивно одражава и на друштво у целини. Употреба заштићених сорти подразумева примену нових технологија и високих стандарда производње, уз поштовање унапређене пољопривредне праксе и прописа у производњи. Све ово резултује испуњавањем високих стандарда које намеће тржиште.

8. Да ли закон стимулише појаву нових привредних субјеката на тржишту и тржишну конкуренцију?

Реализацијом овог закона се не угрожавају постојеће институције, већ се започињањем са радом на заштити права оплемењивача биљних сорти мотивишу пољопривредни произвођачи за рад у тржишним условима и укључује већи број субјеката у области биљне производње, због повољних услова које ствара закон.

Законом се стимулише повећање тржишне конкурентности због појаве нових привредних субјеката. Омогућиће се већи прилив страних и домаћих сорти на тржишту што ће произвођачима пружити могућност да изаберу најбоље сорте којима ће парирати квалитетом производа на светском тржишту. Произвођачи репродукционог материјала ће имати могућност да своје понуде учине квалитетнијим и да омогуће произвођачима производних усева и засада да у нашој земљи купе репродукциони материјал који су до сада морали набављати у иностранству. Овај закон ће подстаћи произвођаче садног материјала да производе базни и сертификовани садни материјал, што ће омогућити подизање производних засада бољег фитосанитарног стања. Нови сортимент, такође,

подразумева употребу модерних технологија производње у складу са одрживим развојем пољопривреде.

9. Да ли су заинтересоване стране имале прилику да изнесу своје ставове о закону?

У изради овог закона учествовала је радна група коју су сачињавали представници Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, уважени домаћи стручњаци који се баве оплемењивањем и представници организација које се баве испитивањем сорти.

У Привредној комори је 7. априла 2008. године одржана јавна расправа о закону, на којој су учествовали представници домаћих оплемењивачких организација, заступници иностраних компанија, произвођачи и представници регионалних стручних служби.

Сугестије на Нацрт закона је упутило и Међународно удружење оплемењивача воћа и украсног биља са вегетативним размножавањем (CIOPORA).

Сви предлози који су уграђени у текст Нацрта закона у складу су са UPOV Конвенцијом из 1991. године и законодавством Европске уније. Након тога Нацрт закона је послат UPOV-у на мишљење и у априлу 2008. након Седнице Савета UPOV-а добијено је позитивно мишљење од UPOV-а да је нацрт Закона у потпуности усаглашен са Конвенцијом UPOV из 1991.

10. Које ће мере током примене закона бити предузете да би се остварили циљеви доношења акта?

Током примене овог закона спроводиће се мере које су прописане овим законом и подзаконским прописима, уз успостављање и унапређење институционалне и административно-правне процедуре за ефикасно обављање заштите оплемењивачког права.

Омогућиће се и обука и усавршавање запослених у области заштите права оплемењивача у свим сегментима од надлежног органа до огледних поља и лабораторија. Створиће се и услови за остваривање међународне сарадње и размену резултата испитивања са организацијама и институцијама у другим државама чланицама UPOV-а које обављају послове заштите права оплемењивача биљних сорти.